บทความฉบับเต็ม (Full Paper)

THAILAND QUALITY CONFERENCE & The 23rd Symposium on

TQM-Best Practices in Thailand

ชื่อเรื่อง กระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่

(Student Development Process in The New Normal)

ชื่อหน่วยงาน งานกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อผู้เขียน (ผู้นำเสนอ)

1. นางสาวไตรถิกา นุ่นเกลี้ยง นักวิชาการอุดมศึกษาชำนาญการ หัวหน้าผู้จัดทำโครงการ
2. นายรณกฤต จันทรักษ์ นักวิชาการอุดมศึกษา ผู้ร่วมจัดทำโครงการ

ที่ปรึกษา ดร.สิตา มูสิกรังษี รองคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์

1. บทสรุปผู้บริหาร

กระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนานักศึกษาได้เผชิญกับการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนานักศึกษานอกห้องเรียนในหลายมิติ เป็นระยะเวลาเกือบ 2 ปีการศึกษาที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการเรียนแบบ online ซึ่งเท่ากับนักศึกษาโดยส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องเข้าศึกษาที่สถานศึกษาส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยพัฒนานักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ ดังนั้นงานกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงได้มีการวางแผนออกแบบกระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ขึ้น โดยผ่านขั้นตอนการประชุมคณะกรรมการกิจการนักศึกษาฯ คณะกรรมการสโมสรนักศึกษาเพื่อหาแนวทางในการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียนเป็นหลัก นำผลการวางแผนดังกล่าวมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาในปีการศึกษา 2563 ซึ่งถือได้ว่าเป็นปีที่เริ่มต้นในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ของนักศึกษา จากนั้นได้นำผลการประเมินทั้งจากข้อมูลสถิติ ข้อมูลจากการประชุมถอดบทเรียนหลังการจัดกิจกรรมของกลุ่มผู้นำนักศึกษา การวิเคราะห์จากผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อนำมาวางแผนในการปรับปรุงกิจกรรมในปีการศึกษา 2564 ร่วมกับผู้บริหาร คณะกรรมการกิจการนักศึกษา และผู้นำนักศึกษาจนเกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนานักศึกษาโดยมุ่งเน้นที่จะปรับปรุงและพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่องตามยุควิถีของนักศึกษาต่อไป

2. ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทและหน่วยงานของท่าน

2.1 โครงสร้างองค์กร

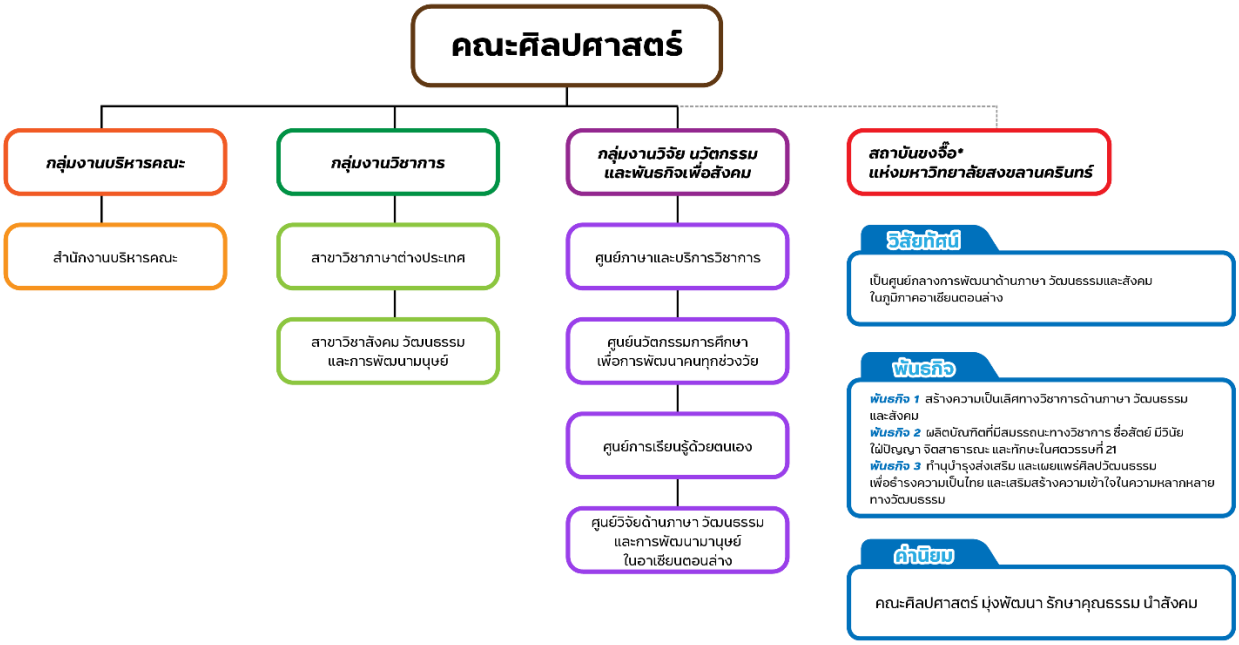

2.2 วิสัยทัศน์ ค่านิยม วัฒนธรรม พันธกิจ นโยบาย

วิสัยทัศน์

เป็นศูนย์กลางการพัฒนาด้านภาษา วัฒนธรรมและสังคมในภูมิภาคอาเซียนตอนล่าง

พันธกิจ

พันธกิจ 1 สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้านภาษา วัฒนธรรมและสังคม

พันธกิจ 2 ผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะทางวิชาการ ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่ปัญญา จิตสาธารณะ และทักษะในศตวรรษที่ 21

พันธกิจ 3 ทำนุบำรุงส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม เพื่อธำรงความเป็นไทย และเสริมสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ค่านิยม

คณะศิลปศาสตร์ มุ่งพัฒนา รักษาคุณธรรม นำสังคม

2.3 สินค้า บริการที่สำคัญและกลไกในการส่งมอบให้ลูกค้า

กิจกรรม/โครงการพัฒนานักศึกษา บัณฑิตที่พึงประสงค์

สินค้า บริการที่สำคัญ	กลไกในการส่งมอบให้ลูกค้า
1. กิจกรรม/โครงการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	• การสำรวจข้อมูลการจัดกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับคณะฯ เพื่อบูรณาการกิจกรรมให้เป็นหนึ่งเดียวกัน • การสำรวจความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาถึงทักษะที่ต้องการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการและกระบวนการในการต้องการเรียนรู้ • การวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา โดยนำภารกิจหลักขององค์กรและสถานการณ์แวดล้อมมาพิจารณาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ • การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 • การประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมเพื่อนำมาปรับปรุงการพัฒนากิจกรรมนักศึกษา

2. กระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่	• วางแผนทางเลือกของรูปแบบการการพัฒนานักศึกษาโดยมุ่งเน้นความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ • สร้างกระบวนการการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาแบบ Hybrid โดยคำนึงถึงสถานการณ์ที่เหมาะสม

2.4 กลุ่มลูกค้า ที่สำคัญมีใครบ้าง

นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

2.5 รางวัล/ประกาศนียบัตรที่ได้รับ

ได้รับคัดเลือกเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศระดับคณะ/หน่วยงาน จากคณะกรรมการพิจารณาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ศูนย์บริหารจัดการคุณภาพองค์กร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๖๕ และได้รับคัดเลือก ให้นำเสนอในงานเวทีคุณภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีกทั้งได้รับคัดเลือกเพื่อนำเสนอผลงานในงาน THAILAND QUALITY CONFERENCE & The 23rd Symposium on TQM-Best Practices in Thailand

3. การเรียนรู้ ความต้องการและความคาดหวังของ “ลูกค้าของกระบวนการที่นำเสนอ”

การสำรวจข้อมูลการจัดกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับคณะฯ เพื่อบูรณาการกิจกรรมให้เป็นหนึ่งเดียวกัน โดยทำการประชุมหารือเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยความร่วมมือของหลักสูตรต่าง ๆ ภายในคณะศิลปศาสตร์ รวมทั้งการสำรวจความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาถึงทักษะที่ต้องการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการและกระบวนการในการต้องการเรียนรู้ จนเกิดเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบกระบวนการในการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีใหม่

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว นำไปสู่กระบวนการในการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่ ดังนี้

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ภายในประเทศ งานกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมีภาระหน้าที่หลักในการดูแล พัฒนานักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา ด้านสวัสดิการนักศึกษา ด้านการให้คำปรึกษา ด้านวินัยนักศึกษา และอื่น ๆ ถือเป็นโจทย์ใหญ่สำหรับการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวอย่างเร่งด่วนในช่วงแรกของการแพร่ระบาด ผลกระทบในสถานการณ์นี้ นำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันภายในหน่วยงาน และนำประเด็นต่าง ๆ เข้าที่ประชุมคณะกรรมการกิจการนักศึกษา และคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการมุ่งเน้นในการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานในกิจกรรมที่สำคัญ รวมถึงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในคณะฯ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับนักศึกษามากที่สุด โดยคำนึงถึงนโยบายหลักในการดำเนินงาน คือ นักศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาผ่านโครงสร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามชั้นปี กล่าวคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง ดังนี้ กิจกรรมมหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาเลือกเข้าร่วมตามชั้นปี ชั้นปีละ 10 หน่วยชั่วโมง รวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 40 หน่วยชั่วโมง และกิจกรรมเลือกเข้าร่วมได้ตามความสนใจไม่น้อยกว่า 60 หน่วยชั่วโมง จากกิจกรรม 7 ด้าน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนานักศึกษาตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย (I-Wise) คือ Integrity Wisdom Social engagement คือ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ใฝ่ปัญญา และจิตสาธารณะ และเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความเป็นสากลมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สามารถเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งหน่วยงานยัง

สามารถผลิตโมเดลการพัฒนานักศึกษาในยุคชีวิตวิถีใหม่ และกิจกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นจะต้องได้รับการประเมินทั้งจากหน่วยงานและนักศึกษาเป็นหลักเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมให้สอดคล้องกับนักศึกษาเป็นหลัก ดังรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

กระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่

กระบวนการ	รายละเอียดการดำเนินงาน	ระยะเวลา
P - Plan	1. ประชุมคณะกรรมการกิจการนักศึกษา และคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ 2. สำรวจความสนใจ ช่วงเวลา รูปแบบการจัดกิจกรรม จากกลุ่มเป้าหมาย 3. กำหนดรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมที่มีการรวมตัวของบุคคลจำนวนมากเป็นไปตามเงื่อนไขในประกาศแนวปฏิบัติภายใต้สถานการณ์โรคระบาด ของกระทรวงสาธารณสุข, จังหวัด และมหาวิทยาลัย ดังนั้น กิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆจะเป็นไปตามเงื่อนการจัดงานตามประกาศในช่วงเวลาประกาศนั้นๆ เป็นผลให้ทางงานกิจการนักศึกษาฯ มีกิจกรรม 2 รูปแบบ 3.1) ในช่วงเวลาที่สามารถจัดงานรวมตัวของบุคคลได้ภายใต้มาตรการรักษาระยะห่าง มีการจัดกิจกรรมภายในคณะฯ และแบบออนไลน์ โดยให้ผู้เข้าร่วมเป็นผู้ระบุความประสงค์ว่าจะเข้าร่วมช่องทางใด เพื่อลดจำนวนผู้เข้าร่วมภายในสถานที่ และสามารถควบคุมระยะห่างได้ 3.2) ในช่วงเวลาที่ไม่อนุญาตให้มีการรวมตัวของบุคคลมีการจัดกิจกรรมแบบออนไลน์เท่านั้น มอบหมายภาระงานในการวางแผนรายละเอียดแต่ละกิจกรรม ดังนี้ - โครงการปฐมนิเทศและประชุมผู้ปกครองนักศึกษาใหม่ - โครงการรับน้องใหม่ - โครงการไหว้ครู - โครงการอบรมนักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4 - โครงการลอยกระทง - โครงการค่ายดอกเข็มบาน ณ ลานชุมชน - โครงการปัจฉิมนิเทศนักศึกษา - โครงการอื่น ๆ 4. นำเสนอแผนการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมตามรายละเอียดเบื้องต้น เพื่อลงมติร่วมกัน	มีนาคม – พฤษภาคม 2563

	5. ปรับปรุงแผนการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ 6. นำรูปแบบการจัดกิจกรรมตามแผนที่เสนอเพื่อไปปฏิบัติ	
กระบวนการ	**รายละเอียดการดำเนินงาน**	**ระยะเวลา**
D - Do	**ประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ทุกกิจกรรม ดังนี้** **1. โครงการปฐมนิเทศและประชุมผู้ปกครองนักศึกษาใหม่** - จัดกิจกรรมออนไลน์ 100% - ลงทะเบียนการเข้าร่วมของนักศึกษาผ่านระบบออนไลน์ - ส่งอุปกรณ์ สื่อต่างๆ และวัสดุไปให้ผู้เข้าร่วมทางไปรษณีย์ - Live สดกิจกรรมปฐมนิเทศฯ - ประชุมเพื่อแนะนำหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา โดยใช้ระบบ Zoom - ประชุมสรุปกิจกรรม **2. โครงการรับน้องใหม่** - จัดกิจกรรมออนไลน์ 100% - ลงทะเบียนการเข้าร่วมของนักศึกษาผ่านระบบออนไลน์ - Live สด หัวข้อ ASK ME พี่ LA - Live สด หัวข้อ พบปะพี่สาขา - Live สด หัวข้อ พบปะพี่คลับ - Live สด หัวข้อ สอนน้องร้องเพลง & พี่เป๊ะ - Live สด หัวข้อ สอนสันทนาการและการบูม - Live สด หัวข้อ วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน - ประชุมสรุปกิจกรรม **3. โครงการไหว้ครู** - จัดกิจกรรมออนไลน์ 100% - จัดทำการ์ดในหัวข้อ "เรียงร้อยภาษาบูชาครู" - นักศึกษาทั่วไปจัดส่งข้อความเข้าระบบ google ฟอร์ม - จัดทำการ์ด และนำข้อความใส่ในการ์ด - ส่งการ์ดให้กับคณาจารย์ภายในคณะฯ - Live สดกิจกรรมไหว้ครูคณะศิลปศาสตร์ - ประชุมสรุปกิจกรรม **4. โครงการอบรมนักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4** - ภาคการศึกษา 1/2563 จัดกิจกรรมออนไลน์และคณะศิลปศาสตร์ - ภาคการศึกษาที่ 1/2564 จัดกิจกรรมออนไลน์ 100% - จัดกิจกรรมอบรมแต่ละชั้นปีผ่านระบบ Zoom - ประชุมสรุปกิจกรรม **5. โครงการลอยกระทง**	มิถุนายน – กุมภาพันธ์ 2563

	- จัดกิจกรรมรับบริจาคของเพื่อนำไปบริจาคให้กับบ้านพักคนชรา และบ้านเด็กกำพร้า - จัดเตรียมสถานที่ กิจกรรมกระทงบุญเพื่อรับบริจาค - เปิดรับบริจาค - ส่งต่อกระทงบุญไปยังบ้านพักคนชราและบ้านเด็กโสสะ - ประชุมสรุปกิจกรรม	
กระบวนการ	**รายละเอียดการดำเนินงาน**	**ระยะเวลา**
	6. โครงการค่ายดอกเข็มบาน ณ ลานชุมชน - จัดแบบกำหนดจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมเพื่อลดระยะห่าง คือให้เฉพาะผู้จัดกิจกรรมเป็นคนเดินทางไปทำค่ายแบบวันเดียว (ไป-กลับ) - รับบริจาคข้าวของต่าง ๆ เพื่อนำไปบริจาค - จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำไปปรับปรุงห้องเรียน - เดินทางไปโรงเรียนวัดบางเขียด และทำกิจกรรมอาสาพัฒนา - เดินทางกลับ และประชุมสรุปงาน	
C - Check	1. ประชุมสรุปงานทุกกิจกรรมเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม 2. ประเมินผลกิจกรรมทุกกิจกรรมโดยผู้จัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วม 3. สำรวจความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในสถานการณ์การระบาดของไวรัส COVID-19 4. นำผลการประชุมจากข้อ 1 และผลประเมินจากข้อ 2-3 มาประชุมร่วมกันในหน่วยงาน และคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาในกิจกรรมมอบงานสโมสรนักศึกษาประจำปี 5. สรุปผลเพื่อนำเข้าเสนอต่อคณะกรรมการกิจการนักศึกษา	มีนาคม 2564
A - Act	1. วิเคราะห์ผลสรุปกิจกรรมทั้งหมดถึงปัญหา-อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาจัดทำแผนกิจกรรมในครั้งต่อ ๆ ไป 2. นำแผนงานที่กำหนดใหม่ที่มีการประมวลจากทุกภาคส่วนนำเสนอต่อคณะกรรมการกิจการนักศึกษาทุกครั้ง 3. มีการบูรณาการกิจกรรมกับหน่วยงานภายในคณะฯ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม เช่น โครงการปฐมนิเทศและประชุมผู้ปกครองจัดร่วมกับงานบริการการศึกษา, โครงการอบรมนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จัดร่วมกับงานสหกิจศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสามารถเทียบชั่วโมงด้วยกันได้, โครงการลอยกระทงทำร่วมกับงานทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรมของคณะฯ	เมษายน 2564 เป็นต้นไป

อธิบายได้ว่า หน่วยงานมีกระบวนการในการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้

P: มีการประชุมระดมสมองจากทุกภาคส่วน พร้อมสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อวางแผนปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานในการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

D: จัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานโดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับตัวผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ

C: เก็บข้อมูลทางสถิติและการประชุมถอดบทเรียนต่าง ๆ เพื่อนำข้อเสนอแนะ และนัยสำคัญต่าง ๆ มาปรับใช้และออกแบบ/ปรับปรุงกิจกรรมให้สอดคล้องกับตัวผู้เรียน

A: ปรับปรุงแก้ไขและวางแผนใหม่จนเกิดเป็นโมเดลกระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่ คือ “เรียนรู้ พร้อมรับมือ ปรับวิธีการ เปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน”

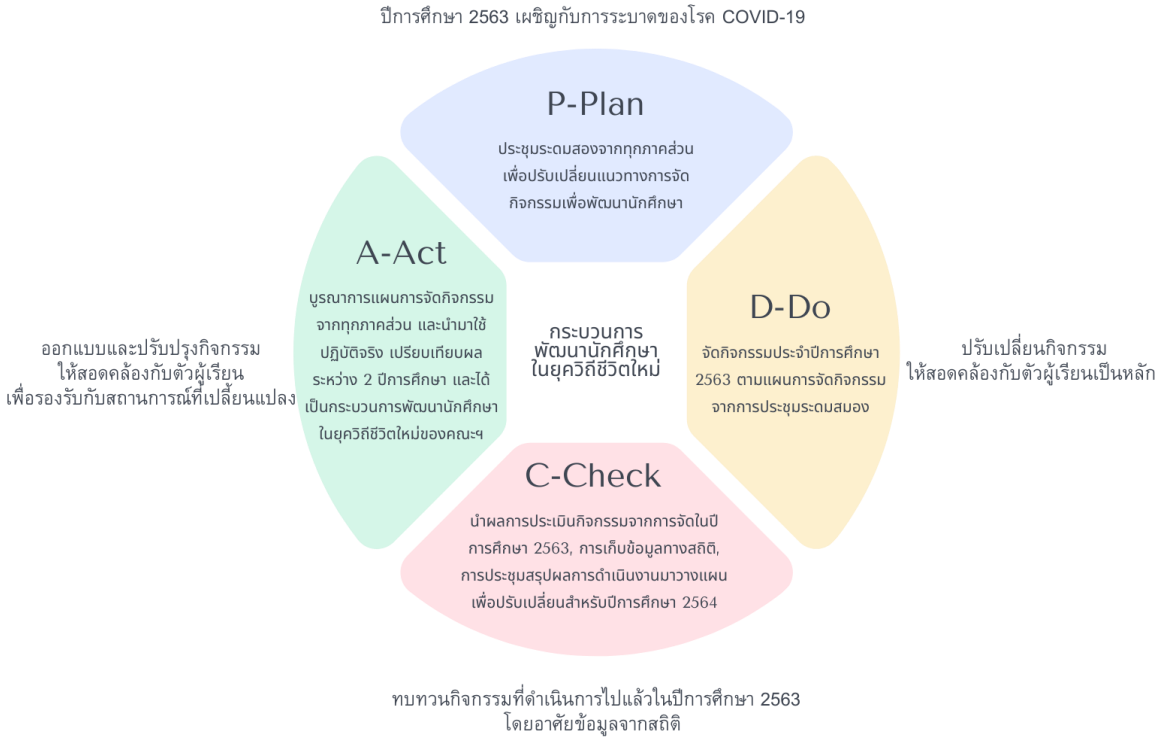

ภาพ วงจรคุณภาพ PDCA: กระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่

4. กระบวนการและวิธีปฏิบัติในอดีต

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา เดิมจะเป็นการจัดกิจกรรมแบการรวมกลุ่มของนักศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ประกอบด้วย กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ กิจกรรมจิตสาธารณะ กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หรืออื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งการกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นการจัดกิจกรรมแบบงานกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์เป็นผู้ดูแลในการวางระบบจัดในภาพรวมของคณะฯ อีกทั้งมีงานหลักสูตรฯ ต่าง ๆ ภายในคณะฯ มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาของตนตามทักษะที่หลักสูตรต้องการ จนเกิดสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการรวมกลุ่ม

ของนักศึกษาได้รับผลกระทบในวงกว้าง หลายๆ หน่วยงานหยุดการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาขาดทักษะที่จำเป็นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอน ขาดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ขาดความผูกพันกับคณะฯ รุ่นพี่ และเจ้าหน้าที่ เนื่องจากนักศึกษาใช้ชีวิตกับการเรียนออนไลน์เพียงอย่างเดียว

ดังนั้น งานกิจการนักศึกษาฯ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมกับการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว มีการจัดประชุมเพื่อบูรณาการกิจกรรมและปรับเปลี่ยนรูปแบบในการพัฒนานักศึกษาให้สอดคล้องกับตัวผู้เรียนและสถานการณ์แวดล้อม

ภาพโมเดล “การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในอดีต ก่อนการปรับปรุงกระบวนการ”

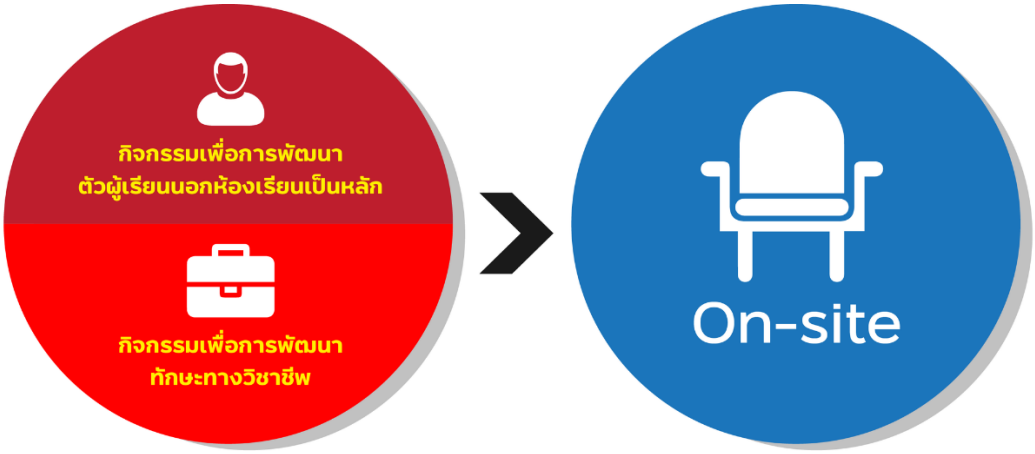

5. กระบวนการและวิธีปฏิบัติที่ได้ปรับปรุงใหม่

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ที่ส่งผลกระทบวงกว้างในหลายมิติทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การค้า การทำงาน และที่สำคัญคือ การศึกษา ทุกภาคส่วนจำต้องปรับตัวเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างปัจจุบันทันด่วน ซึ่งนั่นก็หมายรวมถึงคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ได้รับผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนานักศึกษาด้วยเช่นกัน ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงต่อแวดวงการศึกษาใน

แง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การต้องปิดเรียนในช่วงระยะต้นของการแพร่ระบาดตามมาตรการรักษาระยะห่างเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค นำไปสู่การปรับรูปแบบการสอนจากการจัดการในชั้นเรียน เป็นการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ที่ลดการพบปะระหว่างบุคคล สถานการณ์ดังกล่าวเป็นแรงผลักดันบังคับให้เกิดการปรับตัวและนำมาซึ่งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมรูปแบบการศึกษาใหม่ๆ ที่ช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยรูปแบบที่แตกต่าง กลายเป็นโมเดลใหม่ๆ ที่สอดรับกับบริบทของแต่ละพื้นที่ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการทำกิจกรรมแบบออนไลน์ จนหน่วยงานจำเป็นต้องระดมความคิด และกำหนดนโยบายในการพัฒนานักศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการสำรวจและวางแผนการทำงาน โดยจากการวิเคราะห์ของทีมบริหาร คณะกรรมการกิจการนักศึกษา กลุ่มผู้นำนักศึกษา และจากนักศึกษาเอง เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักศึกษายังคงดำรงอยู่แม้นักศึกษาไม่ได้ศึกษาอยู่ ณ มหาวิทยาลัยฯ โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ และพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานักศึกษาด้วย โดยขออธิบายเป็นขั้นตอนดังนี้

ประเด็น (จุดเด่น) ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี

กระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่ ด้วยการจัดกิจรรมแบบออนไลน์เพื่อปรับเปลี่ยนกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลก เป็นกระบวนการที่ผ่านการวางแผน วิเคราะห์ วัดและประเมินผล ปรับปรุงและแก้ไขอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของวงการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งกระบวนการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีใหม่นี้ เป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วมกับการพัฒนานักศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร คณะกรรมการกิจการนักศึกษา ผู้จัดกิจกรรม ผู้นำนักศึกษา หรือแม้แต่ผู้รับบริการคือนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของคณะศิลปศาสตร์ เพื่อการค้นหาแนวทางในการดำเนินการที่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมจากข้อมูลทางสถิติ จนสามารถนำกระบวนการจัดกิจกรรมมาบูรณาการร่วมกันระหว่างการจัดกิจกรรมแบบ Onsite และ Online

เพื่อให้สะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในสถานการณ์และยุควิถีใหม่ของนักศึกษาจนเป็นที่ยอมรับของนักศึกษาทั้งหมด จนเกิดเป็นโมเดลในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาในยุควิถีใหม่ ดังนี้

ลักษณะกิจกรรม	ตัวอย่างกิจกรรม	สถานการณ์ปกติ	สถานการณ์ไม่ปกติ	
			รุนแรง	ไม่รุนแรง
กิจกรรมเพื่อการพัฒนาตัวผู้เรียนนอกห้องเรียนเป็นหลัก	- กิจกรรมรับน้อง - กิจกรรมค่ายอาสา - กิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคี/กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ - กิจกรรมอื่น ๆ	onsite	online	Online Onsite (จำกัดจำนวนคนเข้าร่วม)
กิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการวิชาชีพ	- กิจกรรมอบรมทักษะทางวิชาการวิชาชีพ - กิจกรรมอบรมจริยธรรมคุณธรรม - กิจกรรมอบรมโปรแกรมทางด้านคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมอื่น ๆ - กิจกรรมอื่น ๆ	ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมได้ทั้งในรูปแบบ online และ onsite	online	Online Onsite (จำกัดจำนวนคนเข้าร่วม)

ผู้จัดทำจึงขอนำเสนอภาพโมเดล “กระบวนการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา ในยุควิถีชีวิตใหม่ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์”

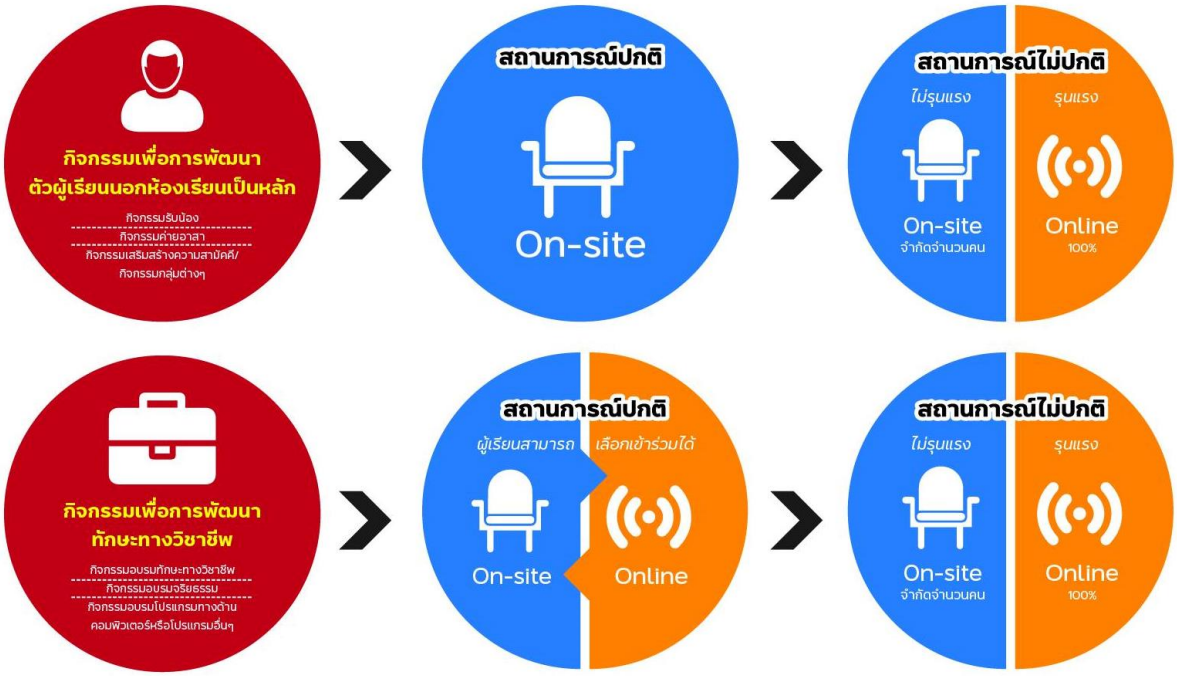

6. การวัดและวิเคราะห์คุณภาพของผลการทำงาน และประโยชน์ที่ได้รับ

การวัดผลและผลลัพธ์

6.1 ตารางผลการประเมินความพึงพอใจของการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรม	ก่อนสถานการณ์โรคระบาด	ช่วงแรกสถานการณ์โรคระบาด และเริ่มมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรม	ช่วงสถานการณ์โรคระบาด และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนกิจกรรม
	ปีการศึกษา 2562	ปีการศึกษา 2563	ปีการศึกษา 2564
1. โครงการปฐมนิเทศและประชุมผู้ปกครอง	4.25	4.36	4.42
2. โครงการรับน้องใหม่	4.48	4.37	4.50
3. โครงการไหว้ครู	4.43	4.50	4.71
4. โครงการอบรมนักศึกษาชั้นปีที่ 1	4.10	4.40	4.49
5. โครงการอบรมนักศึกษาชั้นปีที่ 2	4.21	4.25	4.63
6. โครงการอบรมนักศึกษาชั้นปีที่ 3	4.08	4.30	4.56
7. โครงการอบรมนักศึกษาชั้นปีที่ 4	4.71	4.65	4.68
8. โครงการลอยกระทง	4.19	4.20	4.60
9. โครงการค่ายดอกเข็มบาน ณ ลานชุมชน	4.66	4.50	4.75
10. โครงการปัจฉิมนิเทศนักศึกษา	4.54	4.32	4.60

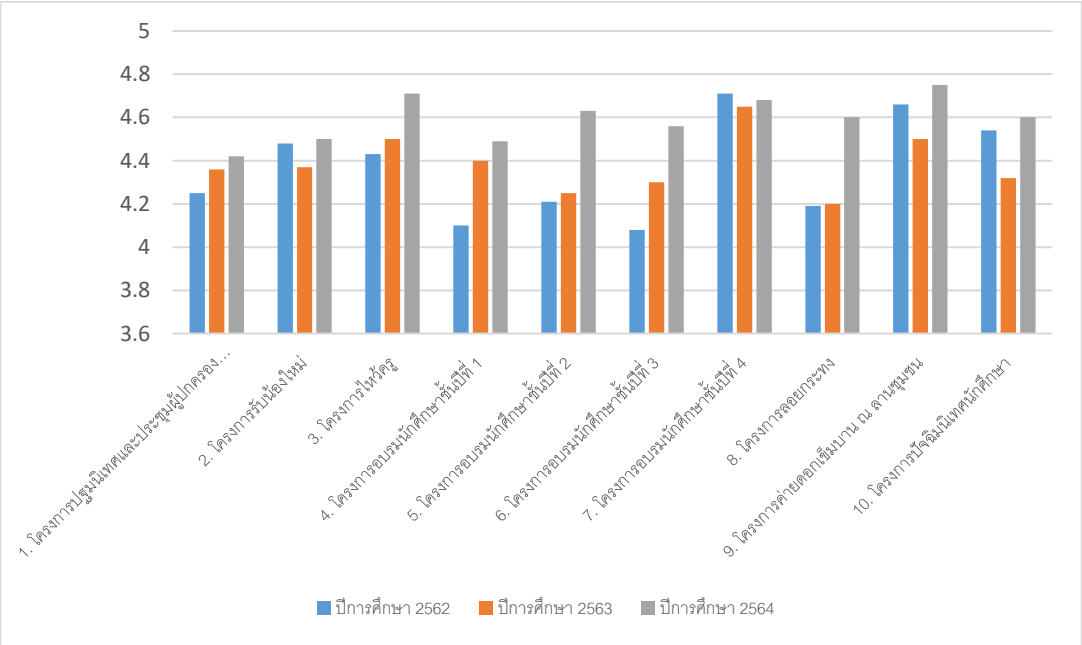

จากตารางและกราฟที่แสดงถึงผลการประเมินความพึงพอใจของการเข้าร่วมกิจกรรม จะเห็นระดับแนวโน้มข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ (3 ปี) ถึงผลการประเมินความพึงพอใจของการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจากข้อมูล

แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษามีทิศทางแนวโน้มที่ดีขึ้นตามลำดับ ทั้งมีผลมาจากการปรับปรุงเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

6.2 ผลการสำรวจความคาดหวังและความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมภายใต้การระบาดของ COVID-19

ความคาดหวังของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาภายใต้การจัดกิจกรรมในสถานการณ์โรคระบาด COVID-19	ค่าเฉลี่ย
1. ได้พัฒนาตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรม	4.41
2. ได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง	4.11
3. ได้รับความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม	4.60
4. ได้นำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง	4.37
5. ได้เพื่อนใหม่จากการเข้าร่วมกิจกรรม	4.22
6. ได้รู้จักรุ่นพี่-รุ่นน้องจนก่อให้เกิดความรักและความผูกพัน	4.31
7. ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	4.44
8. มีความอยากเป็นผู้นำกิจกรรม	4.10
การประเมินผลความพึงพอใจรายกิจกรรมภายใต้สถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ประจำปีการศึกษา 2564	
1. กิจกรรมปฐมนิเทศและประชุมผู้ปกครองนักศึกษาใหม่	4.36
2. กิจกรรมรวมช่อเข็มใหม่ (รับน้อง)	4.66
3. กิจกรรมไหว้ครู คณะศิลปศาสตร์	4.47
4. กิจกรรมเปิดโลกกิจกรรม	4.76
5. กิจกรรมอบรมนักศึกษาแต่ละชั้นปี	4.39
6. กิจกรรมลอยกระทง	4.54
7. กิจกรรม E2LM	4.62

จากตารางความคาดหวังและความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมภายใต้การระบาดของ COVID-19 จะเห็นได้ว่าผู้เรียน/นักศึกษามีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการดำเนินงานภายใต้รูปแบบที่มีการปรับเปลี่ยนด้วยสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 มาก-มากที่สุดทุกข้อ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการปรับปรุงกระบวนการ

1. มีกระบวนการรพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2. ลดทรัพยากรในดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนานักศึกษา

3. ความอิสระในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา

ตารางแสดงการลดลงของงบประมาณ งบประมาณที่ใช้ในการจัดโครงการ – กิจกรรม (ถ้ามี)

กิจกรรม	งบประมาณก่อนสถานการณ์ COVID-19	งบประมาณหลังเปลี่ยนแปลงรูปแบบกิจกรรม
1. โครงการปฐมนิเทศและประชุมผู้ปกครองนักศึกษาใหม่	89,729.00	80,247.00
2. โครงการรับน้องใหม่	110,000.00	41,019.00
3. โครงการไหว้ครู	32,881.00	11,033.00
4. โครงการอบรมนักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4	86,858.00	46,375.00
5. โครงการลอยกระทง	42,336.00	44,219.00
6. โครงการค่ายดอกเข็มบาน ณ ลานชุมชน	75,000.00	59,718.00
7. โครงการปัจฉิมนิเทศนักศึกษา	64,796.00	59,125.00
รวม	**501,600.00**	**341,736.00**

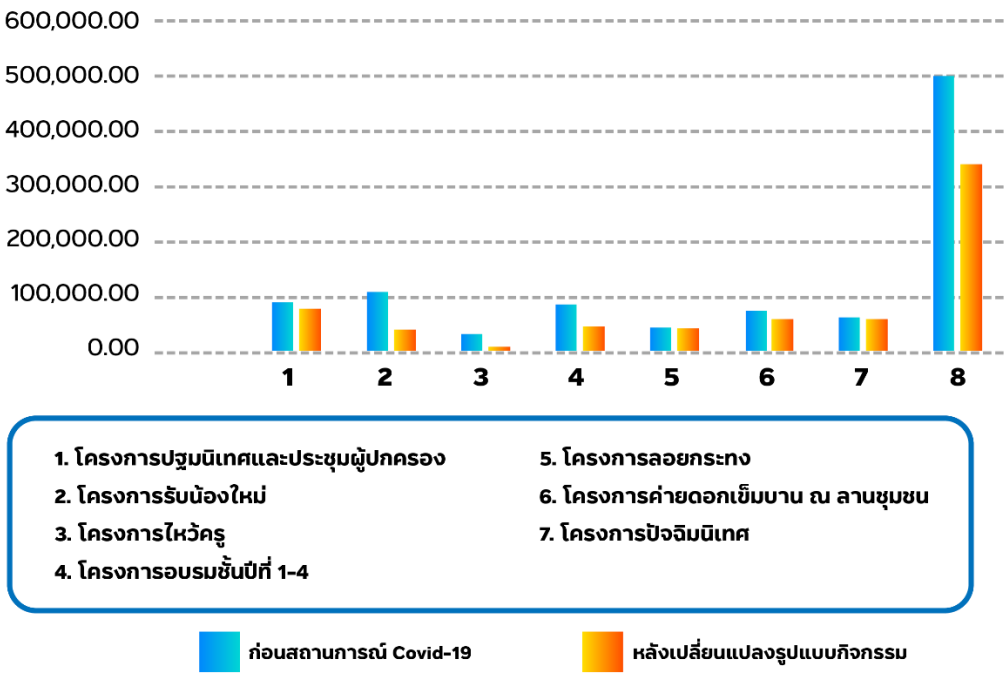

จากตารางและกราฟที่แสดงถึงงบประมาณที่ใช้ในการจัดโครงการต่าง ๆ จะเห็นได้ว่ามีการดำเนินงานที่ลดทรัพยากรในดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนานักศึกษาทั้งในภาพรายกิจกรรมและภาพรวม โดยหากพิจารณาในยอดรวมสามารถลดงบประมาณไปได้ถึง 159,864 บาท ในขณะที่งานกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ก็ยังสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง นั่นอาจหมายรวมถึงงานกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์สามารถนำงบประมาณที่ลดยังไปปรับใช้ในการพัฒนานักศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาชีพให้กับนักศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตของคณะศิลปศาสตร์ให้มีศักยภาพรอบด้านต่อไป

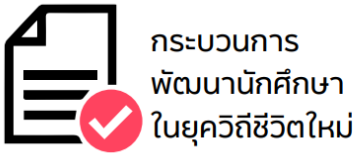

7. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและความยั่งยืน

การเรียนรู้ (Study/Learning)

7.1 แผนหรือแนวทางการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องในอนาคต

- จัดทำ/ปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่ทุกปีการศึกษา
- ประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า โดยกำหนดการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาทราบเมื่อเปิดภาคการศึกษามาแล้วอย่างน้อย 2 สัปดาห์ และจะประชาสัมพันธ์เมื่อกิจกรรมจะจัดขึ้นอย่างน้อย 3-4 สัปดาห์
- เก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติเพื่อนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับการพัฒนานักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- ทบทวน/วัดประเมินผลทุกปีการศึกษา

7.2 จุดแข็ง (Strength) หรือ สิ่งที่ทำได้ดีในประเด็นที่นำเสนอ

กระบวนการและรูปแบบการพัฒนานักศึกษาในยุควิถีใหม่ที่ออกแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงในทุกมิติเพื่อรองรับต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นหลัก

7.3 กลยุทธ์ หรือ ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ

การดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการพัฒนานักศึกษาที่ผ่านการวางแผน วิเคราะห์ วัดผลและประเมินผล ปรับปรุงกระบวนการ และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้บริหาร คณะกรรมการกิจการนักศึกษา ผู้นำนักศึกษา และผู้รับบริการ (นักศึกษาโดยทั่วไป) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

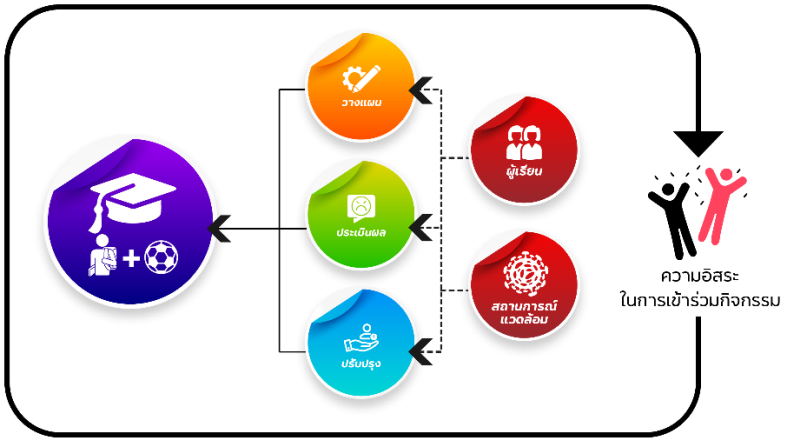

8. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

จากสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 เมื่อประมาณปี 2563 ส่งผลกระทบต่อระบบการเรียนการสอน มีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ นักศึกษาต้องแยกย้ายกลับภูมิลำเนาของตน เป็นการ

เรียนผ่านหน้าจอเพียงอย่างเดียว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนานักศึกษาในทุก ๆ ด้าน หน่วยงานประเมินสถานการณ์ที่คาดว่าจะมีการหยุดการเรียนการสอนแบบ onsite เป็นระยะเวลาอย่างยาวนาน จึงจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนานักศึกษาเพื่อยังคงไว้ซึ่งพันธกิจหลัก คือ การการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ และให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากปัญหาและอุปสรรคข้างต้น หน่วยงานจึงคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหา คือการนำกระบวนการ PDCA เข้ามาวางแผนการปรับกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาในยุควิถีชีวิตใหม่ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ปัญหา นำไปสู่กระบวนการจัดการแก้ไข พัฒนา ปรับปรุง วิธีการ โดยการนำเทคโนโลยี และนำปัญหาที่เจอในรอบปีการดำเนินงาน มาแก้ปัญหาและหาวิธีป้องกันการดำเนินงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผ่านแนวคิดที่ว่า

“เรียนรู้ พร้อมรับมือ ปรับวิธีการ เปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน”

9. ความท้าทายต่อไป

หน่วยงานได้มองเห็นถึงสถานการณ์ที่คาดว่าสังคมโลกอาจเผชิญกับสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในขณะเดียวกันการพัฒนานักศึกษายังคงจำเป็น เพื่อบ่มเพาะบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ และมีทักษะที่พร้อมจะเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ไม่ว่าจะเกิดสถานการณ์ใดที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา หน่วยงานจะต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อสถานการณ์โลกที่อาจเกิดเหตุฉุกเฉินไว้ตลอดเวลาภายใต้การดำรงอยู่ของการพัฒนานักศึกษา ทั้งนี้เพื่อบ่มเพาะบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์